

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA F BiH
SARAJEVO**

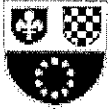
Ložionička 3, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 221632, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR- 014-04, 011-04/03

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
NA DAN 31. DECEMBAR 2002. GODINE**

Federalni zavod za zapošljavanje Sarajevo

Sarajevo, Oktobar 2003. godina

VLADI FEDERACIJE BiH
FEDERALNO MINISTARSTVO ZA RAD I SOCIJALNU POLITIKU
UPRAVNOM ODBORU ZAVODA
MENADŽMENTU ZAVODA

IZVJEŠTAJ REVIZORA

1. Obavili smo reviziju finansijskih izvještaja Federalnog zavoda za zapošljavanje Sarajevo, iskazanih na dan 31.12.2002. godine. Za ove izvještaje je odgovoran menadžment Zavoda. Naša odgovornost se svodi na *izražavanje mišljenja* o tim finansijskim izvještajima na temelju provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonom o reviziji («Sl. novine F BiH», broj: 48/99), a u skladu sa INTOSAI međunarodnim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da pruži razumno uvjerenje o tome ima li u finansijskim izvještajima značajnih pogrešaka, kao i da li su finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvještajima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela i vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih propisa i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da je provedena revizija pouzdani osnov za izražavanje našeg mišljenja.
3. Po našem mišljenju finansijski izvještaji *ne daju istinit i fer pregled* o finansijskom položaju Federalnog zavoda za zapošljavanje Sarajevo, sa 31.12. 2002. godine i rezultatima njegovog poslovanja sa navedenim datumom.

Razlozi za to su:

- Iskazani trošak u iznosu od 1.302.140 KM i stvorene obaveze prema Zavodu za zapošljavanje HB Mostar, a da zato nisu ispunjene propisane pretpostavke;
- Iskazivanje troškova u iznosu od 510.000 KM, a da to nisu mogli biti troškovi jer se radi o datim pozajmicama;
- Iskazivanje nabavke opreme kao trošak u iznosu od 67.201 KM, što je suprotno računovodstvenim načelima i standardima;
- Isplaćeni troškovi u iznosu od 100.700 KM što se odnosi na date donacije vezane za više pravnih i fizičkih lica;
- Neefikasno upravljanje novčanim sredstvima što je imalo za posljedicu izdvajanje sredstava za namjene koje nisu u funkciji poslovanja u iznosu 330.000 KM.

Zamjenik generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl.oec.

Generalni revizor
mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

1	UVOD.....	1
2	CILJ I OBIM REVIZIJE.....	1
3	OPĆI DIO.....	2
4	NALAZI I PREPORUKE.....	8
4.3.1	Prihodi i primici.....	9
4.3.2	Rashodi i izdaci.....	10
4.3.2.1	Plaće.....	11
4.3.2.2	Naknade troškova zaposlenih.....	12
4.3.2.3	Izdaci za materijal i usluge.....	12
4.3.2.4	Tekući grantovi.....	14
	a) prijenos sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje.....	14
	b) Osiguranje za slučaj nezaposlenosti i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba.....	14
	b1) Novčana naknada.....	14
	b2) Doprinosi za zdravstveno i penzijsko osiguranje.....	15
	c) Sufinansiranje.....	16
	d) Ostali troškovi.....	16
4.3.2.5	Stalna sredstva.....	17
4.3.2.6	Dugoročni plasmani dati pravnim i fizičkim licima.....	17
4.3.2.7	Novčana sredstva.....	20
4.3.2.8	Dugoročna razgraničenja.....	21
4.3.2.9	IT sistem.....	21
5	RAČUNOVODSTVO.....	21
6	ANALIZA KLJUČNIH PODATAKA.....	23
7	ZAKLJUČAK:.....	24

IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE

1 UVOD

Na osnovu ovlaštenja u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna F BiH, obavljena je revizija finansijskih izvještaja Federalnog zavoda za zapošljavanje (u daljem tekstu: Zavod) za 2002. godinu.

Revizija se provodi prvi put od strane Ureda za reviziju budžeta u F BiH, a predmet revizije su bili finansijski izvještaji Zavoda za 2002. godinu, kao i izvršene finansijske transakcije iskazane u tim izvještajima, te procjena usklađenosti istih sa zakonima i propisima.

Reviziju svih struktura, u oblasti zapošljavanja, na području BiH vršila je strana revizorska kuća PriceWaterHouseCoopers za 2001. godinu.

Neposredan uvid u dokumentaciju radi prikupljanja dokaza za iznošenje revizorskog mišljenja vršen je, sa prekidima, u periodu od 01.09. do 19.09.2003. godine, u prostorima Zavoda. Reviziju su obavili revizori Ureda za reviziju budžeta/proračuna F BiH, i to:

- Ismeta Junuzović, ovlašteni revizor.
- Nasiha Biberović, mlađi revizor.

2 CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije je da se obavi ispitivanje operacija Federalnog zavoda za zapošljavanje, što uključuje ispitivanja oko prikupljanja prihoda, gotovinske isplate, naknade, aktivnosti na kreiranju radnih mjesta i sistema internih kontrola tokom 2002. godine.

Pregledom će se ocijeniti operativni postupci i interne kontrole, a posebno procedure menadžmenta vezano za finansijske transakcije, kao i da se daju preporuke za poboljšanje tamo gdje je potrebno.

Obim pregleda je usmjeren na program aktivnosti Federalnog zavoda za zapošljavanje i uključuje:

1. **Ispitivanje aktivnosti Zavoda za kreiranje radnih mjesta.** Ovo uključuje pregled trošenja sredstava za te programe, broj korisnika, kako su korisnici odabrani, broj uposlenih, postupke za kontrolisanje datih sredstava i druge različite utjecaje ovih programa.
2. **Ispitivanje postupaka na ostvarivanju socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba,** što obuhvata novčane naknade i doprinose za zdravstveno osiguranje nezaposlenih osoba, te refleksije zakonskih rješenja za ovo područje;
3. **Ispitivanje finansijskih i operativnih veza i tokova između nadzornog, upravnog i rukovodnog nivoa Zavoda;**
4. **Ispitivanje finansijskih planova, finansijskih izvještaja i njihove usklađenosti sa važećim propisima;**
5. **Ocjena sistema internih kontrola kao i ispitivanje pravila i odgovornosti vezano za upravljanje finansijskim sredstvima.**

3 OPĆI DIO

Federalni zavod za zapošljavanje osnovan je Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba koji zakon je nametnut od strane Visokog predstavnika koncem 2000. godine, a koji je prihvaćen u Parlamentu F BiH u 2001. godini.

Procedura osnivanja Zavoda trajala je duže od predviđenog tako da je isti otpočeo sa radom 16.08.2001. godine kada su mu prenešena sredstva u iznosu od 16.357.600 KM sa tadašnjeg Federalnog zavoda za zapošljavanje preko Zavoda za zapošljavanje BiH.

U vrijeme početka rada ovog Zavoda na području F BiH djelovale su četiri institucije u oblasti zapošljavanja:

- **Zavod za zapošljavanje BiH**
- **Zavod za zapošljavanje HB u Mostaru,**
- **Zavod za zapošljavanje Livno, i**
- **Federalni zavod za zapošljavanje.**

Propisima je predviđeno uređenje odnosa u pogledu imovine, uposlenih, arhiva i drugog Zavoda za zapošljavanje BiH i ovog Zavoda, ali to do danas nije riješeno, dapače dodatno se iskomplikovalo, tako da ni do dana okončanja ove revizije Zavod nije u svojoj evidenciji uknjižio sve ono što je zakon naložio.

Evidenciju o radu dotadašnjeg Federalnog zavoda niko nije preuzeo jer upravljačke i rukovodne strukture misle da nisu pravni sljednici istog.

Neraščišćeno stvarno stanje u oblasti zapošljavanja u navedenom četverouglu imalo je itekako odraza na poslovanje i finansijske izvještaje Zavoda osnovanog Odlukom Visokog predstavnika, na kojeg se odnosi ova revizija.

Prema tom zakonu za zadovoljavanje potreba u oblasti zapošljavanja, te praćenja kretanja na tržištu rada osnovan je Federalni zavod kao javna ustanova o čijem osnivanju je donijela Odluku Vlada F BiH, po ovlaštenju osnivača i službi za zapošljavanje kantona, čije osnivanje je u nadležnosti kantonalnog nivoa vlasti.

Federalni zavod za zapošljavanje je nadležan da:

- prati i predlaže mjere za unapređenje zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba;
- upravlja sredstvima za osiguranje materijalne sigurnosti za vrijeme nezaposlenosti;
- prati, usklađuje i koordinira rad službi za zapošljavanje na provođenju utvrđene politike i mjera u oblasti zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba iz nadležnosti Federacije;
- pruža pomoć u realiziranju programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije za nezaposlene osobe i njihovo ponovno zapošljavanje na odgovarajućim poslovima;
- objedinjuje i vodi zbirne evidencije u oblasti rada i zapošljavanja od interesa za Federaciju i predlaže mjere i potrebna sredstva za razvoj i funkcionisanje jedinstvenog informacionog sistema u ovoj oblasti;
- odobrava zapošljavanje stranih državljana i osoba bez državljanstva na prijedlog službe za zapošljavanje, u skladu sa Zakonom o zapošljavanju stranca;
- Podnosi Parlamentu Federacije BiH Godišnji izvještaj o radu;
- Podnosi objedinjene godišnje finansijske planove Federalnog zavoda i službi za zapošljavanje federalnom ministarstvu nadležnom za poslove rada, u skladu sa Zakonom o budžetima F BiH.

Službe za zapošljavanje kantona nadležne su za: utvrđivanje prava osobama za slučaj nezaposlenosti, u skladu sa ovim zakonom; provođenje programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije nezaposlenih osoba i njihovo ponovno zapošljavanje na odgovarajućim poslovima; prikupljanje podataka o nezaposlenim osobama i dostavljanje istih Federalnom zavodu; izdavanje radnih dozvola stranim državljanima i osobama bez državljanstva po odobrenju Federalnog zavoda.

Zavod trenutno koristi poslovne prostore i postojeću opremu na II i dijelu I sprata zgrade, u ulici Đoke Mazalića 3, u Sarajevu.

Na dan 31.12.2002. godine Zavod je imao 34 uposljena.

3.1 Zakonske direktive

Ciljevi utvrđeni zakonom su:

1. utvrđivanje i provođenje ukupnih mjera kojima se pospješuju i unapređuju uslovi za zapošljavanje.

Za ispunjenje ovog cilja nadležna tijela Federacije parcijalno su donosila podsticajne mjere za poslodavce koji su zapošljavali novouposlene, ali za višak sredstava u strukturama zapošljavanja nisu doneseni propisi i **ovo područje je zakonski neuređeno**. Višak sredstava značajan je u revidiranom periodu (35 miliona KM), sa tendencijom rasta, a nastao je nakon izmirivanja administrativnih troškova i materijalne i socijalne sigurnosti neuposlenih.

Zavod nema vlastiti program za pospješivanje i unapređenje uslova za zapošljavanje, te je navedeni višak sredstava dijelio pravnim i fizičkim licima na osnovu svojih procjena i slobodnih odluka Upravnog odbora.

Zavod je sa većom grupom stručnjaka izradio program «Strategija, politika i program zapošljavanja u entitetima u Bosni i Hercegovini», ali isti još nije verificiran od bilo kojih nadležnih tijela.

2. Osnovni principi u posredovanju u zapošljavanju.

Ovaj cilj postavio je samo okvir djelovanja struktura zapošljavanja i može se reći da je ostvaren. Značajno za ispunjavanje ovog cilja jeste što su nova zakonska rješenja predvidjela da neuposlena osoba, a ni poslodavac nisu u obavezi tražiti pomoć struktura zapošljavanja već im je to ostavljeno na volju.

3. Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih za vrijeme privremene nezaposlenosti.

Predviđena zakonska rješenja nisu dala očekivane efekte. Socijalna sigurnost nezaposlenih za vrijeme privremene nezaposlenosti je različita od kantona do kantona, što predstavlja veliki problem u planiranju i raspodjeli sredstava za ovu namjenu. Federalni zavod je pokušavao ali nije uspio, iako mu je to u nadležnosti, obezbijediti ravnomjerno ostvarivanje materijalno – socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba na području Federacije jer je zdravstvena zaštita po propisima u nadležnosti kantona.

4. Osnivanje, organizacija i rad Federalnog Zavoda za zapošljavanje i javnih službi za zapošljavanje kantona.

Ovaj cilj nije u cjelosti ispunjen jer zaključno sa 2002. godinom nije osnovana Služba za zapošljavanje Hercegovačko – neretvanskog kantona. Ona je osnovana tek u 7. mjesecu 2003. godine.

5. Finansiranje ukupne djelatnosti zapošljavanja i druga pitanja poštujući nadležnosti kantona i njihove različitosti

Ovaj cilj ostvaren je uvođenjem doprinosa na bruto plaće uposlenih, u iznosu od 2,5 %. Po tom osnovu sve strukture zapošljavanja u Federaciji (Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe) raspolagale su u 2002. godini sa 69.848.902 KM što čini 95,1 % ukupnog prihoda navedenih struktura.

Rezime zakonskih ciljeva

Zbog navedenih razloga, odnosno neispunjavanja postavljenih ciljeva bilo bi potrebno pokrenuti procedure za efikasnijim uređenjem ove oblasti koja je u ukupnim tranzicijskim problemima ostala po strani. Po nama ta bi razmatranja trebala obuhvatiti i visinu doprinosa koji su trenutno 2,5 %, čijom visinom se obezbjeđuje glavni izvor sredstava struktura zapošljavanja, koja visini je dovela do viška sredstava koja su slobodnim odlučivanjem Upravnog odbora Zavoda, što na kreditnoj što na bespovratnoj osnovi, podijeljena pravnim licima, a da to područje nije uređeno propisima.

3.2 Organi upravljanja i rukovođenja Federalnog zavoda

Upravljanje i rukovođenje Zavodom propisano je nadzorom, upravljanjem i rukovođenjem, što je riješeno kroz Nadzorni odbor, Upravni odbor, direktora i zamjenika Zavoda.

Revizijom segmenta upravljanja utvrdili smo da je Upravni odbor imenovala Vlada F BiH na četiri godine 31.07.2001. godine, što je objavljeno u službenim novinama. Upravni odbor ima 9 članova i gotovo u istom sazivu je i do dana okončanja ove revizije. Isti je nadležan za donošenje Statuta Zavoda, kao i drugih akata koji regulišu rad ove institucije. **Na Statut Zavoda Vlada FBiH nije dala svoju saglasnost shodno zakonskim propisima.**

Razlog zbog čega Vlada F BiH nije dala saglasnost na dostavljeni Statut ne znamo, ali je to propisana obaveza.

Rad Upravnog odbora i Zavoda trenutno se odvija na osnovu Statuta koji nije donesen na način kako su to predvidjeli zakonski propisi.

Nadzorni odbor izabran je istovremeno kada i Upravni odbor i ima 4 člana. Njegova funkcija trebala bi biti **kontrola poslovanja Zavoda**. Međutim, mi smo u posjedu informacije koja govori da je isti o finansijskom poslovanju Zavoda 2001. godine raspravljao tek u 2003. godini, ali isti tako smo u posjedu informacije u kojoj Nadzorni odbor iznosi svoje zaključke da ima problema u obavljanju svoje funkcije, navodeći više razloga, pa čak i onih vezanih za nadležnosti.

Revizijom rukovođenja Zavodom utvrdili smo da ne postoje jasna razgraničenja rukovodne i upravne funkcije u operativnom provođenju poslova rukovođenja. Postojeća akta zapravo su uopštena, te u provođenju poslova Zavoda u operativnom smislu su nejasna i nedovoljna. Primjer toga je član 13. Statuta Zavoda, tačka 12 koji kaže da o korištenju sredstava do 10.000 KM odlučuje direktor bez ikakvih daljnjih pojašnjenja. Ovo posebno ističemo zbog toga što smo u provođenju ove revizije imali značajne finansijske transakcije učinjene na osnovu ovog člana.

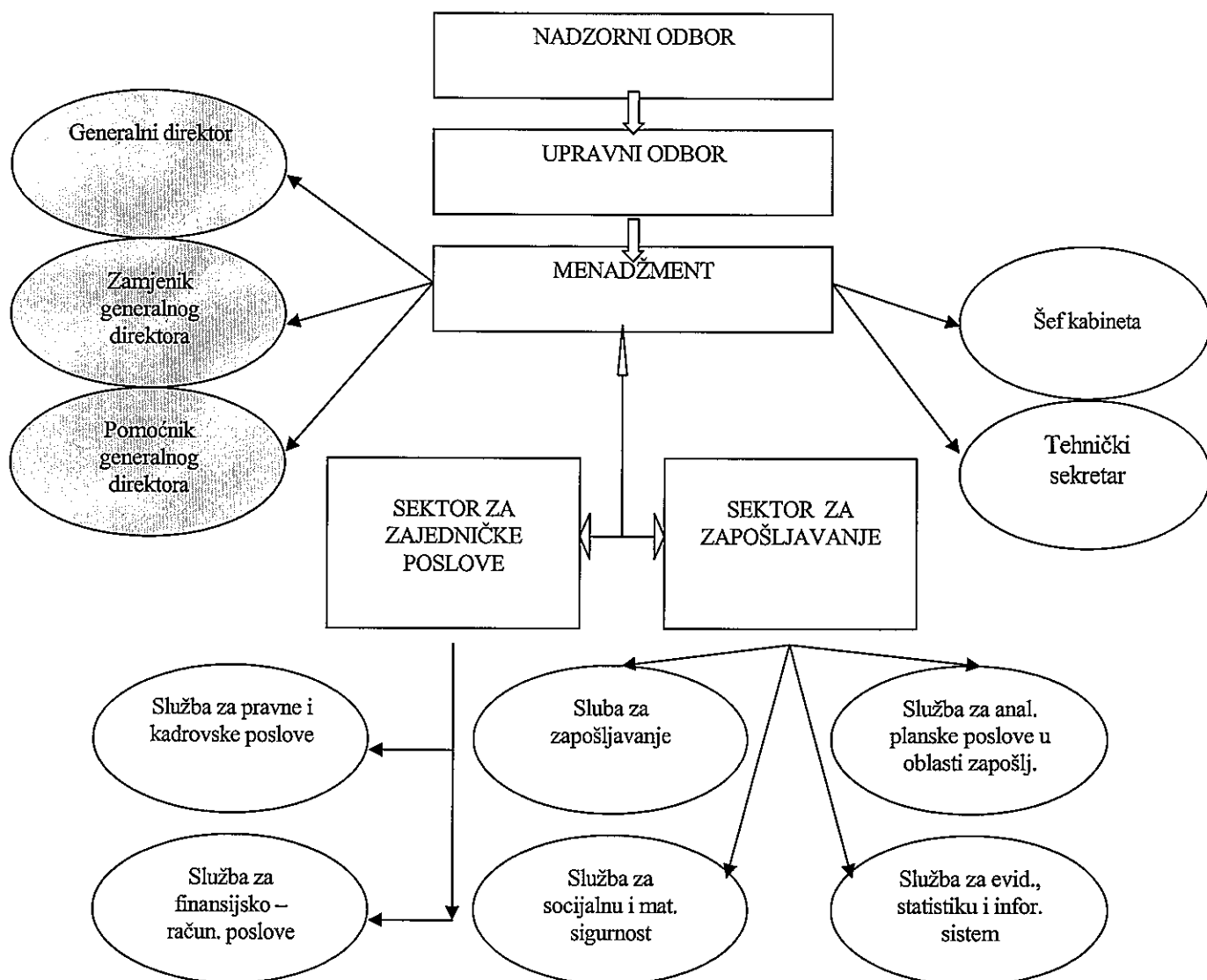
Radi jasnijeg razgraničenja upravljačkih i rukovodnih funkcija trebalo bi detaljnije urediti ovaj odnos.

Direktor i zamjenik direktora, kao organi rukovođenja postavljeni su od strane Vlade F BiH, a ne izabrani kako su to predvidjeli propisi.

Preporuka menadžmentu:

- **Predlažemo da se razgraniče ovlaštenja direktora kako, kad i pod kojim uslovima može odobriti korištenje sredstava i kako će Upravni odbor provoditi kontrolu nad tim ovlaštenjima.**

Prema Pravilniku o osnovama unutarnje organizacije Federalnog zavoda za zapošljavanje nadzorna, upravljačka i rukovodna struktura je:

Organizaciona šema u 2003. godini je nešto izmijenjena u odnosu na prikazanu, tako da ne postoje više sektori i umjesto šest imaju pet službi.

3.3 Finansiranje Zavoda i službi za zapošljavanje kantona i raspodjela prikupljenih sredstava

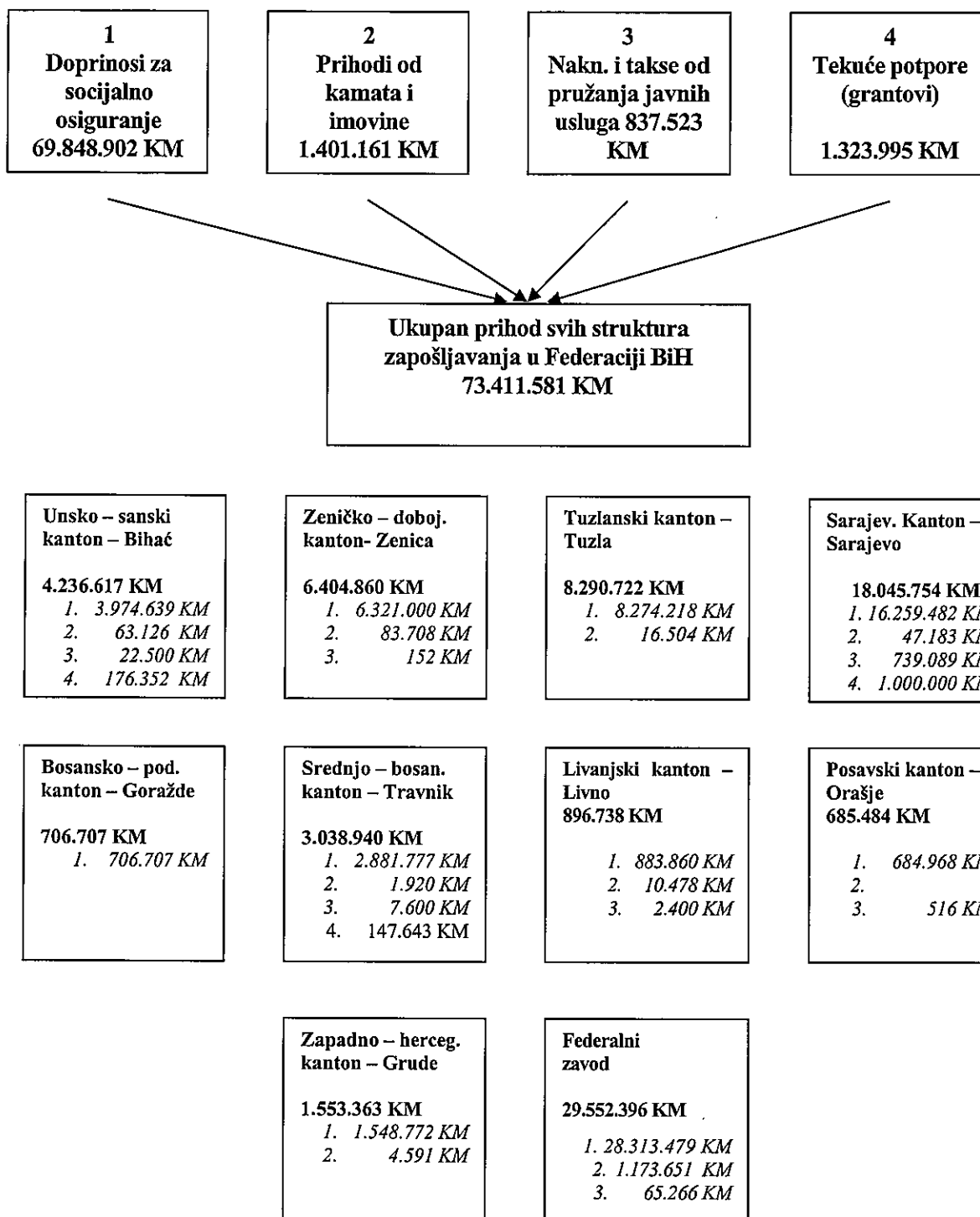
Sredstva za zadovoljavanje potreba iz domena zapošljavanja, te za rad Federalnog zavoda i službi za zapošljavanje kantona osiguravaju se iz:

- doprinosa koje uplaćuju poslodavci i zaposleni u visini od 2,5 % na bruto plaće;
- kamata ili prihoda od uloga koje vrše Federalni zavod i službe za zapošljavanje;
- prihoda od pokretne ili nepokretne imovine koju Federalni zavod i službe za zapošljavanje kupe ili steknu u skladu sa zakonom.

Najznačajniji prihodi Zavoda i službi za zapošljavanje su doprinosi u visini od 2,5 % na bruto plate koje uplaćuju poslodavci i zaposleni, a njihova uplata se usmjerava shodno zakonskim propisima 30 % Federalnom zavodu za zapošljavanje i 70 % kantonalnim službama za zapošljavanje, osim u slučajevima gdje nisu formirane kantonalne službe za zapošljavanje do kada se cjelokupan iznos doprinosa uplaćuje na račun Federalnog zavoda.

Stvarni prihod u revidiranoj godini, svih struktura zapošljavanja u FBiH, prema vrsti prihoda, kao i koliko je u kojem kantonu ostvareno prikazujemo sljedećom ilustracijom:

Prema Zakonu u posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba prikupljena sredstva mogu se koristiti za:

- **administrativne troškove Federalnog zavoda i službi za zapošljavanje kantona;**
- **potom za ostvarivanje materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba u skladu sa propisima;**

- pa ako preostane sredstava iza pokrivanja troškova administracije i ravnomjernog ostvarivanja prava na materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih, ista se mogu koristiti za ostvarivanje mjera za promicanje i održavanje više stope zaposlenosti, ali u skladu sa propisima kantona ili Federacije, ovisno o kojem organizacionom nivou se radi.

Namjene korištenja sredstava utvrđene propisima prevedene na cifarske iznose za 2002. godinu za Federalni zavod i službe za zapošljavanje kantona su:

1.	TROŠKOVI ADMINISTRACIJE (što se sastoji od)	10.922.259 KM ili 15 % ukupnog prihoda
	Plate uposlenih sa svim porezima i doprinosima	7.143.693 KM
	Naknada troškova uposlenih	1.403.310 KM
	Izdataka za materijal i usluge	2.375.256 KM
2.	TEKUĆIH GRANTOVA (što se sastoji od)	29.372.777 KM ili 40 % ukupnog prihoda
	Isplata za materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih	16.084.448 KM
	Datih pozajmica i bespovratnih sredstava pravnim i fizičkim licima	5.837.975 KM
	Vraćenih sredstava kantonalnim službama	4.897.552 KM
	Ostalih davanja	2.552.802 KM
3.	KAPITALNIH IZDATAKA (što se sastoji od)	33.032.129 KM ili 45 % ukupnog prihoda
	Nabavke stalnih sredstava Zavoda i službi	430.853 KM
	Datih dugoročnih kredita za podsticajno zapošljavanje	32.601.276 KM

Federalni zavod i službe za zapošljavanje obavezni su izraditi finansijske planove kojima predviđaju potrebna sredstva na način i postupak predviđen Zakonom o budžetima («Sl. novine F BiH», broj 20/98). Međutim, što se tiče postupka i načina donošenja finansijskog plana objedinjenog za Zavod i službe za zapošljavanje kantona za 2002. godinu, **utvrdili smo da isti nije usvojen na način kako to predviđaju zakonski propisi.** Naime, finansijski plan je dostavljen Federalnom ministarstvu finansija, ali nema zvaničnih potvrda da je isti usvojio Parlament F BiH, iako se tek tada smatra valjanim.

Postupak finansiranja materijalne i socijalne sigurnosti i obezbjeđenje sredstava unutar službi za zapošljavanje kantona i Zavoda je tačno utvrđen, ali visina tih obezbjeđenja je vezana za kantonalne propise i tu postoji velika šarolikost, te je stvarno stanje daleko od zakonske namjere da se ista obezbijedi ravnomjerno za cijelo područje Federacije.

Finansijske transakcije nastale za data podsticajna sredstva u vidu kredita ili bespovratnih sredstava pravnim i fizičkim licima posmatrane u odnosu na Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba **mogle su nastati, ali u skladu sa članom 21. citiranog Zakona, što znači da su ista trebala biti uređena, a nisu, propisima nadležnih tijela Federacije i kantona ovisno o kojem organizacijskom nivou se radi.**

4 NALAZI I PREPORUKE

Zavod je javna ustanova na čiju registraciju, djelatnost se primjenjuju propisi o ustanovama. Naši nalazi su istakli kod nadzora upravljanja i rukovođenja samo neispunjavanje zakonom propisanog postupka što nije u nadležnosti menadžmenta Zavoda, ali je u uskoj vezi sa radom istog.

4.1 Usklađenost sa zakonskim propisima

Testirajući primjenu zakona i propisa uočili smo sljedeće:

- da Statut Zavoda nije donesen po postupku kako je to predviđeno propisima. Naime, Vlada F BiH nije dala saglasnost iako postoje dokazi da je ista tražena;
- Finansijske transakcije iskazivane su suprotno propisima, pa su kao posljedica toga pogrešno prikazani i prihodi i rashodi;
- Neuknjižavanja imovine u skladu sa propisima;
- Nepravilno iskazivanje stvarnih poslovnih događaja usmjeravajući poslovne promjene na druge račune čime se gubi stvarna svrha finansijskih transakcija;
- Nepoštivanje propisane procedure kod kupovine roba i usluga, za neke nabavke;

Preporuka menadžmentu:

- **Menadžment treba da dosljedno primjenjuje zakonske i podzakonske akte koji se odnosi na njih kako bi ispunili svoju administrativnu odgovornost upravljanja povjerenim sredstvima.**

4.2 Menadžment i sistem internih kontrola

Provedena revizija Zavoda za zapošljavanje F BiH pokazala je na neophodnost poduzimanja hitnih mjera u otklanjanju određenih propusta u poslovanju i iskazivanja u finansijskim izvještajima.

Menadžment nema utvrđene glavne rizike u poslovanju, a samim tim nema ni kontrolu nad ključnim operacijama što je posebno izraženo kod podjele podsticajnih sredstava za zapošljavanje i upravljanje gotovinom.

Menadžment nije uspostavio efektivan sistem internih kontrola koji bi bio sposoban da spriječi i otkrije pogrešna prikazivanja ili činjenja u finansijskim izvještajima. Zbog nepostojanja internih kontrolnih postupaka desile su se finansijske transakcije koje nisu pravilno odobrene, evidentirane i objavljene.

Prije svega tu mislimo na:

- sve finansijske transakcije iskazane kao ostali troškovi poslovanja ovog Zavoda, a zapravo se radi o raznoraznim donacijama u ukupnom iznosu 100.700 KM koje niti jesu niti mogu biti priznate u troškovima kao neophodne za obavljanje same funkcije Zavoda.
- Zatim su tu sve isplate u iznosu 74.850 KM na koje treba dodati i porez na dodatna primanja od 50 % (37.425 KM) koje se odnose na naknade isplaćene uposlenim po osnovu zimmica, praznika, blagdana.
- Iskazane finansijske transakcije na novčanim naknadama nezaposlenih osoba u iznosu od 14.500 KM, a odnose se na razne pomoći date za rješavanje stambenih problema uposlenih.
- Neuređene postupke i pravila ponašanja menadžmenta kod iskazivanja finansijskih transakcija za bespovratna sredstva data pravnim subjektima bilo za prekvalifikaciju bilo za obuku. Ova sredstva podijeljena u iznosu cca 2,6 mil KM iskazuju se kao troškovi, a da prije toga nisu provjeravana ispunjavanja obaveza u ugovoru.

Preporuka menadžmentu:

- **Menadžment treba da uspostavi funkciju interne kontrole kao skup postupaka kojeg se trebaju pridržavati svi uposleni u svrhu postizanja ciljeva na području: efikasnog poslovanja, pouzdanog finansijskog izvještavanja i usklađenosti sa primjenjivim zakonskim propisima.**

4.3 Izvršenje finansijskog plana

U ovom poglavlju bit će objavljeni prihodi i rashodi onako kako ih je prihvatio Upravni odbor Zavoda, sa naglaskom da su tako prezentirani istom, od strane menadžmenta Zavoda, **ali i naša zapažanja, nalazi i preporuke.**

4.3.1 Prihodi i primici

Prema finansijskim izvještajima Zavoda isti je u 2002. godini iskazao ukupan prihod od 29.552.396 KM i rashod u iznosu od 12.380.507 KM, te je višak prihoda nad rashodima 17.171.890 KM. Pored ostvarenog prihoda u revidiranoj godini koji se priznaju u momentu raspoloživosti sredstava, Zavod je raspolagao sa prenešenim viškom sredstava u iznosu 23.351.870 KM, tako da je ukupno imao na raspolaganju 52.904.266 KM.

R.b.	Opis	Plan za 2002.godinu	Izvršenje Plana za 2002.godinu	Indeks 4/3
1	2	3	4	5
1.	Doprinos za osiguranje od nezaposlenosti iz i na bruto plaće	17.700.000	28.313.479	160
2.	Ostali prihodi od kamata na depozite, privremenih i povremenih poslova, radnih dozvola, zakupnina i ostalo	300.000	1.238.917	413
I	UKUPNO PRIHODI	18.000.000	29.552.396	164
II	Prenešeni višak prihoda nad rashodima iz 2001. godine	23.351.870	23.351.870	100
I+II	Raspoloživa sredstva u 2002. godini	41.351.870	52.904.266	128

O realnosti izvršenja Plana teško je govoriti u ovom momentu jer je ovo prva godina poslovanja Zavoda, te se veliki dio doprinosa (koji pripadaju službama za zapošljavanje kantona) uplaćivao na račun Federalnog zavoda.

Iz tabelarnog prikaza vidljivo je da su osnovni prihodi Zavoda doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti. Ovi prihodi učestvuju sa 95,8 % u ukupno ostvarenim приходima Zavoda u 2002. godini.

Na naplatu ovih prihoda menadžment Zavoda nema utjecaja niti nadležnosti, jer je sistem kontrole naplata doprinosa u nadležnosti Porezne uprave F BiH, kao i Poreznih uprava kantona.

Nalaz 1. Revizijom prihoda Federalnog zavoda za zapošljavanje utvrđeno je da isti u svom prihodu iskazuju i naknadu za izdavanje radnih dozvola stranim državljanima i licima bez državljanstva za što je u revidiranoj godini naplaćeno 65.266 KM.

Shodno zakonskim propisima izdavanje radnih dozvola jeste u nadležnosti službi za zapošljavanje kantona uz odobrenje Federalnog zavoda za zapošljavanje, za što su oba nivoa naplaćivala naknadu u korist svojih računa i po kom osnovu je po podacima zbirnih pregleda prihoda, u oblasti zapošljavanja na području Federacije, naplaćeno ukupno 837.523 KM.

Po našem mišljenju, koje temeljimo na propisima o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH i propisima o federalnim taksama i naknadama, kao i propisima kojima se povjeravaju javna ovlaštenja ustanovama, ovo bi trebao biti prihod Budžeta Federacije.

Mi izražavamo rezervu u odnosu na ove prihode kako kod Federalnog zavoda za zapošljavanje tako isto i kod službi za zapošljavanje kantona i smatramo neophodnim da se uradi sljedeće:.

Preporuka menadžmentu:

- **Menadžment Zavoda treba da se pismeno obrati Federalnom ministarstvu finansija za zvaničan stav vezano za naplaćivanje naknade za izdavanje radnih dozvola stranim državljanima i licima bez državljanstva i da postupi u skladu s tim.**
- **Isto primijeniti i kod kantonalnih službi za zapošljavanje.**

Nalaz 2. Mi smo revizijom pronašli iskazan prihod u iznosu od 500.000 KM što se odnosi na naplatu datih pozajmica firmama Spahić Promex i PIMS koje su **ranijim knjigovodstvenim stavom** iskazane kao trošak, a prenešena na sumnjiva i sporna potraživanja kao i na ispravku istih.

Ovakav način iskazivanja poslovnog događaja u knjigovodstvenim evidencijama nije u skladu sa računovodstvenim načelima i standardima, jer prikriva suštinu poslovnog događaja i ne odražava realno stanje u knjigovodstvenim evidencijama.

Utvdili smo da je ovo sistem rada za sve pozajmice i bespovratna sredstva data u toku godine koja se koncem godine sa potraživanja bez ikakvih procjena, kontrole ispunjenja ugovorenih obaveza, komisijski procjena prenose na troškove. Prilikom naplate pozajmica u knjigovodstvenim evidencijama isto se iskazuje kao prihod, bez isknjižavanja sumnjivih i spornih potraživanja.

4.3.2 Rashodi i izdaci

Generalno za troškove iskazane u finansijskim izvještajima za 2002. godinu neophodno je reći da su isti nastali ne samo za Federalni zavod za zapošljavanje, nego i za kantonalne službe za zapošljavanje (one koje se nisu na vrijeme osnovale u skladu sa propisima) i Zavod za zapošljavanje BiH. Tako su troškovi administracije iskazivani u finansijskim izvještajima po nosiocima, gdje i za koga su nastali.

R.b.	Opis	Plan za 2002.godinu	Izvršenje Plana za 2002.godinu	Indeks 4/3
1	2	3	4	5
RASHODI (I+II)		11.205.970	12.313.305	110
I Tekući rashodi (a+b)		897.170	2.300.852	256
a) Plaće, naknade i doprinosi (od 1 do 3)		454.800	1.605.717	353
1.	Bruto plaće i naknade	367.300	1.245.473	339
2.	Doprinosi poslodavca	26.400	20.284	77
3.	Naknade troškova zaposlenima	61.100	339.960	556
b) Izdaci za materijal i usluge (od 4 do 12)		442.370	695.135	157
4.	Putni troškovi (prevoz u zemlji i inostranstvu, dnevnice, smještaj i dr.)	20.800	20.180	97
5.	Izdaci za energiju (el.energija, centr.grijanje)	55.570	55.993	100
6.	Izdaci za komunalne usluge	52.600	90.021	171
7.	Nabavka materijala (obraci, papir, programi, obrazovanje kadrova i ostalo)	25.000	44.317	177
8.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	3.300	9.509	288
9.	Unajmljivanje imovine i opreme	-	7.123	-
10.	Izdaci za tekuće održavanje poslovnog prostora i opreme	28.200	32.420	115
11.	Izdaci za osiguranje i bankarske usluge i usluge platnog prometa	222.700	294.828	132
12.	Ugovorne usluge	34.200	140.744	412
II	Tekući grantovi (od 13 do 17)	10.308.800	10.012.453	97,1

13.	Grantovi kantonima	-	4.812.552	-
14.	Novčana naknada nezaposlenim osobama	5.706.800	873.467	15,3
15.	Ostale isplate pojedincima iz materijalno – socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, od čega:	4.602.000	1.062.087	23
	- zdravstvena zaštita nezaposlenih	4.586.300	1.050.000	23
	- PIO za nezaposlene osobe	15.700	12.087	77
16.	Sufinansiranje	-	3.145.985	-
17.	Ostali troškovi	-	118.362	-
	- Neplanirani i pogrešno imenovani troškovi	-	17.662	-
	- Donacije	-	100.700	-
	KAPITALNI IZDACI (III + IV)	30.145.900	30.939.477	103
III	Nabavka opreme, adaptacija poslovnog prostora, nabavka kancelarijskog namještaja, otvaranje WEB stranice zavoda	145.900	67.201	46
IV	Sredstva za podsticaj zapošljavanju – krediti	30.000.000	30.872.276	103
20.	Sredstva za podsticaj zapošljavanju u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba prenešena iz 2001. godine	22.000.000	22.000.000	100
21.	Sredstva za podsticaj zapošljavanju u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba	8.000.000	8.872.276	111
	UKUPNO RASHODI I IZDACI (I + II + III + IV)	41.351.870	43.252.782	104,6

4.3.2.1 Plaće

Najveći trošak administracije Federalnog zavoda za zapošljavanje i službi za zapošljavanje kantona jeste trošak plata uposlenih, za što je tokom 2002. godine isplaćeno ukupno 1.265.757 KM, što obuhvata: neto plate, poreze i doprinose. Neto plate u ovom iznosu čine 59 % ili 737.091 KM, što je isplaćeno kako slijedi:

O P I S	Federalni zavod za zapošljavanje	Služba za zapošljavanje Mostar – Istočni dio	Služba za zapošljavanje Travnik	Služba za zapošljavanje Goražde	Zavod za zapošljavanje BiH	Služba za zapošljavanje Sarajevo
Ukupni trošak plaća	296.946	167.777	38.000	4.622	192.707	36.438
Prosječno isplaćena neto plaća	989,82	822,43	772	770,33	636	1.012
Prosječan broj uposlenih	25	17	25	6	101	57
Broj mjeseci za koji je isplaćivano u 2002.	Cijela 2002. godina	Cijela 2002. godina	2 mjeseca	1 mjesec	3 mjeseca	1 mjesec

Nalaz 1. Plate su isplaćivane bez utvrđenog osnova, odnosno akta o ovim troškovima. Koeficijenti su određeni u rasponu od 2,60 – 9,5. Vrijednost boda utvrđena internim aktom rukovodećeg radnika iznosila je 170 KM tokom cijele revidirane godine. Ova vrijednost boda veća je za 70 % nego što vrijednost boda koju utvrđuje Vlada F BiH u skladu sa Zakonom o radnim odnosima (Službene novine F BiH», broj 13/98). Razlog ovakvom načinu obračuna plata je taj što menadžment Zavoda smatra da se na njih ne primjenjuju odredbe citiranog zakona jer nisu državna uprava.

Slazemo se da u tumačenjima zakonskim propisa može biti različitih stavova i zato pošto nismo nadležni za tumačenje zakonskih propisa nego za ocjenu usklađenosti transakcija sa propisima predlažemo:

Preporuka menadžmentu:

- **da se hitno menadžment Zavoda za zapošljavanje pismenim putem obrati resornom ministarstvu i Ministarstvu pravde F BiH, sa pitanjem da li odredbe Zakona o radnim odnosima, o određivanju koeficijenata i načina utvrđivanja visine osnovice za plate moraju primjenjivati oni kao javna ustanova osnovana federalnim zakonom.**

4.3.2.2 Naknade troškova zaposlenih

Ove naknade su iskazane u iznosu 339.960 KM, što obuhvata: troškove prijevoza sa posla i na posao, naknade uposlenim po svim osnovama, topli obrok, regres za godišnji odmor, poklone i pomoći, kao i porez na isplaćene naknade koje se oporezuju.

Najznačajniji iznos, odnosno 157.751 KM (ili 46,4 % od ukupnih naknada) isplaćeno je na ime toplog obroka koji se isplaćuje prema efektivnim satima rada. Ovaj iznos obuhvata isplate toplog obroka svim uposlenim koji su se isplaćivali sa računa Federalnog zavoda sve do momenta osnivanja kantonalnih službi.

Nalaz 1. U grupi ovih troškova nalaze se i isplate u iznosu od 74.850 KM koji troškovi su nastali na osnovu rješenja direktora Federalnog zavoda za zapošljavanje, ali i direktora Zavoda za zapošljavanje BiH. Navedene isplate odnose se na isplate uposlenim Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje BiH za vjerske praznike, za 8. mart i za zimnicu. Samo za zimnicu isplaćen je iznos od 500 KM po uposlenom. Kada se na ove naknade doda i porez u iznosu od 50 % ukupni izdaci za ovaj trošak iznose 112.275 KM.

Za kompletan ovaj iznos troškovi Zavoda su mogli biti manji jer se radi o izdacima koji nisu propisani. Dodatni razlog za neisplaćivanje ovih troškova je i taj što isti imaju vrijednost boda veću za 70 % nego u federalnim organima. Posebno nije jasno i nisu mogli nastati troškovi na Federalnom zavodu za zapošljavanje za radnike Zavoda za zapošljavanje BiH jer je prilikom prenosa gotovinskih sredstava sa žiro računa, Zavodu za zapošljavanje BiH ostavljeno na raspolaganju cca 2,8 mil KM za njegovu djelatnost.

Preporuka menadžmentu:

- **Isplate naknada troškova uposlenih uskladiti sa postojećim propisima.**

4.3.2.3 Izdaci za materijal i usluge

Ovi izdaci su iskazani u iznosu od 695.136 KM. Trebali bi da odražavaju troškove materijala i usluga za uposlene nastali za obavljanje administrativnih poslova i poslova vezanih za funkciju Zavoda.

Najznačajniji troškovi nastali su po osnovu izdataka za bankarske usluge u iznosu od 274.379 KM, što se odnosi na troškove nastale za servisiranje komisionih poslova kod 4 banke preko kojih se odvija plasman sredstava za dodijeljene kredite pravnim i fizičkim licima. Visina provizije je različita i kreće se od 1,1 % do 1,5 % na visinu neotplaćenih kredita.

Nalaz 1. Revizijom smo utvrdili da su na ovim troškovima iskazane finansijske transakcije nastale odlukom menadžmenta koje nemaju nikakve veze sa funkcijom ovog Zavoda. Primjeri takvih isplata su: raznorazne donacije, ugovori o djelu i kupovina knjiga.

Ove isplate nastale su na osnovu Rješenja Direktora Zavoda čiji pravni osnov se vezuje za isplatu dozvoljenu čl. 13. Statuta Zavoda.

Mi čl.13 Statuta smatramo do kraja nerazjašnjenim, nejasnim i pravno neutemeljenim iz razloga što je Zakonom o posredovanju u zapošljavanju rečeno za koje sve se namjene mogu koristiti prikupljena sredstva. Ovo prije svega iznosimo jer je iznos sredstava podijeljen po ovom osnovu, a iskazan na gore pobrojanim vrstama troškova isplaćen u iznosu koji prelazi 100.000 KM.

Nalaz 2. Pored toga, na ovoj grupi troškova iskazivani su i troškovi koji zahtijevaju da budu uređeni internim postupcima (procedurama) usvojenim od strane menadžmenta kao što su troškovi nastali po osnovu korištenja automobila u službene svrhe, goriva, reprezentacije, telefonski troškovi, a koje finansijske transakcije su nastale bez ikakve kontrole i uputstava od strane menadžmenta. **Ovakve transakcije ne mogu se potvrditi kao realne i opravdane.**

Nalaz 3. Kod finansijskih transakcija koje se odnose na kupovinu materijala i usluga nije poštovana u cjelosti procedura odabira najpovoljnijeg dobavljača, tako da ova finansijska sredstva nisu transparentno potrošena.

Nalaz 4. **Značajnim smatramo usmjeravanje, klasificiranje poslovnih događaja na račune koji nisu adekvatni poslovnom događaju,** tako da iskazana stanja u knjigovodstvenim evidencijama nisu pouzdana iz razloga što ne odražavaju suštinu događaja. Primjer ovakvih učestalih usmjeravanja su troškovi reprezentacije iskazani na administrativnom materijalu, zatim troškovi prekvalifikacije nezaposlenih osoba i invalida, naknade članovima Upravnog i Nadzornog odbora.

Nalaz 5. Revizijom je utvrđeno da se često isplaćuju sredstva na bazi nelikvidne i neodgovarajuće dokumentacije, što se opet odnosi na troškove iskazane kao reprezentacija, pravdanje troškova goriva, pranja automobila i dr.

Nalaz 6. Na troškovima Zavoda iskazan je iznos od 67.201 KM što se odnosi na kupovinu kompjuterske opreme i namještaja. **Ovi troškovi nisu iskazani u skladu sa računovodstvenim načelima i standardima.** Za ovaj iznos precijenjeni su troškovi, a potcijenjen je finansijski rezultat.

Preporuka menadžmentu:

- **Finansijske izdatke uskladiti sa propisima.**
- **Internim aktima urediti način odobravanja i likvidiranja pojedinih vrsta troškova, kao što su troškovi nastali po osnovu korištenja automobila u službene svrhe, goriva, reprezentacije, telefonski troškovi.**
- **Vršiti transparentan način odabira dobavljača prilikom nabavke roba i usluga, u skladu sa propisima.**
- **Klasifikaciju poslovnih promjena vršiti u skladu sa propisima.**
- **Finansijske transakcije isplaćivati na osnovu uredne i pravilno likvidirane dokumentacije.**
- **Kod iskazivanja finansijskih transakcija koje se odnose na nabavku stalnih sredstava postupiti u skladu sa pravilima računovodstva.**

4.3.2.4 Tekući grantovi

Za ove namjene potrošeno je ukupno 10.012.453 KM, što obuhvata finansijske transakcije prenosa sredstava kantonalnim službama, novčane naknade privremeno neuposlenim licima i isplate za zdravstvenu zaštitu neuposlenih.

a) Prijenos sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje

Prijenos sredstava kantonalnim službama izvršen je u iznosu od 4.812.552 KM, što je nastalo po osnovu poravnanja pripadnosti prihoda shodno propisima.

U ovim transakcijama iskazan je iznos od 3.659.779 KM ili 76 % ukupno prenesenih sredstava što je uplaćeno na račun Zagrebačke banke d.d. Mostar Zavodu za zapošljavanje HB Mostar, bez obzira što se nije formirala služba za zapošljavanje u ovom kantonu. Ovakav prijenos sredstava nastavljen je i u 2003. godini, sve do formiranje kantonalne službe za zapošljavanje HNK.

Za ove transakcije ne postoji nikakav validan protokol, odluke Upravnog odbora već prema izjavama uposlenih to se jednostavno tako dogovorilo. Propisi nisu predviđjeli ovakve situacije, a time ni mogućnost ovakvih transakcija.

b) Osiguranje za slučaj nezaposlenosti i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba

Finansijske transakcije vezane za osiguranje socijalnih prava neuposlenih osoba obuhvataju propisana davanja i to:

- **novčane naknade na kojima je iskazan iznos od 873.467 KM**
- **doprinosi za zdravstveno i penzijsko osiguranje u iznosu od 1.062.087 KM.**

b1) Novčana naknada

Pravo na novčanu naknadu ima nezaposlena osoba koja je prije toga bila u radnom odnosu ako ispuni propisane uslove koji su zapravo vezani zato da li je poslodavac kod kojeg je nezaposleni bio u radnom odnosu uplaćivao redovno doprinose prije prestanka radnog odnosa, odnosno prije podnošenja zahtijeva za novčanu naknadu.

Visina novčane naknade kreće se od 30 – 40 % prosječne plate u kantonu ostvarene u prethodnom tromjesečju, što u procijenjenom prosječnom iznosu može da iznosi 193 KM. Stvarna visina isplata uslovljena je ostvarenom prosječnom platom po kantonima u F BiH. Vrijeme korištenja ove naknade je 6 do 12 mjeseci.

Pravo na novčanu naknadu utvrđuju službe za zapošljavanje kantona, a po žalbama rješava Federalni zavod za zapošljavanje. Ovo pravo koristilo je 4.649 osoba ili 1,59 % od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih osoba u F BiH.

Nalaz 1. Mi smo revizijom **procjenjivali efekte zakonskih rješenja**, uopće na korisnike novčane naknade u F BiH, kao i suštinskog cilja nadležnosti i obaveze F BiH postavljeno Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba.

Mi mislimo da su postojeći propisi dosta restriktivni u odnosu na uposlene koji postaju nezaposleni i snose teret neuplaćivanja doprinosa poslodavca kod kojeg su radili, mada na to nemaju utjecaja ali zbog toga ne mogu primati predviđenu novčanu naknadu.

Nalaz 2. Mi nismo vršili reviziju niti jedne službe za zapošljavanje kantona, te nismo revidirali postupak i način utvrđivanja ovog prava, ali iz podataka koje ima Federalni zavod za zapošljavanje **nismo mogli zaključiti da je isti vršio kontrolu gotovinskih isplata po ovom osnovu**, iako mu je to u nadležnosti.

Nalaz 3. Revizijom smo utvrdili da je na novčanim naknadama neuposlenim iskazan i iznos od 14.500 KM što se odnosi na date pomoći radnicima Zavoda za zapošljavanje za rješavanje stambenih problema na osnovu rješenja direktora Zavoda. Ne cijeneći ovdje pravo direktora da li može uopće dijeliti ovakve pomoći, navedeni iznos ne može se iskazivati na novčanim pomoćima nezaposlenim licima.

Preporuka menadžmentu:

- Značajnije angažovanje resornog ministarstva skupa sa menadžmentom Zavoda u pokretanju mjera i predlaganja regulative u cilju zaštite onih koji ostaju bez posla, što i jeste obaveza istih u skladu sa propisima.
- Značajnije ojačati kontrolu nad gotovinskim isplatama koje utvrđuju i isplaćuju kantonalne službe.
- U knjigovodstvenim evidencijama iskazivati pozicije u skladu sa propisima i pravilima.

b2) Doprinosi za zdravstveno i penzijsko osiguranje

Na zdravstvenu zaštitu nezaposlenih osoba potrošeno je 1.050.000 KM.

Zdravstvena zaštita je utvrđeno pravo za socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba za vrijeme privremene nezaposlenosti. Ovo znači da je Federacija BiH preuzela obavezu da nezaposlene osobe, registrovane u službama za zapošljavanje imaju zdravstvenu zaštitu, u skladu sa propisima i da pravo na istu ostvaruju preko kantonalnih službi za zapošljavanje.

Da bi nezaposleni mogli koristiti zdravstvenu zaštitu, propisano je da se za njih uplaćuju doprinosi fondovima zdravstva.

Nalaz 1. Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih osoba stavljena je u prioritet, te je čak propisan postupak izmirivanja ovih obaveza, u kojima mora učestvovati i Federalni zavod za zapošljavanje, iz svog dijela prihoda, a koju podjelu sredstava treba odobriti resorno federalno ministarstvo.

Međutim, to pravo kantonalne službe nisu koristile onako kako su mogle ali smo pronašli finansijske transakcije prenešene kantonalnoj službi Tuzla u iznosu od 450.000 KM i 250.000 KM Kantonalnoj službi Zenica. **Sredstva su prenešena bez propisanog odobrenja resornog ministarstva.** Obrazloženje za prijenos ovih sredstava je da se isto odnosi na izmirivanje duga iz 2001. godine po zdravstvenom osiguranju, iako zato nismo mogli naći potvrdu u finansijskim izvještajima 2001. godine niti početnim stanjima 2002. godine.

Nalaz 2. Revizijom operacija za postupak obezbjeđivanja zdravstvena zaštite nezaposlenih osoba, na području F BiH, utvrđeno je da je ista obezbjeđivana za 170.599 lica ili 58,68 % od ukupnog broja evidentiranih nezaposlenih osoba u F BiH.

Provedeni postupci u reviziji govore o značajno neuređenom području sa aspekta propisa i prakse rada što se reflektuje kroz finansijske transakcije, odnosno različite uplate od kantona do kantona. Prema podacima dobivenim od kantonalnih službi zdravstvena zaštita dogovorena, a ne propisana po kantonima je:

Redni broj	Naziv kantona	Isplaćeno tokom 2002. godine	Isplata po korisniku
1.	Unsko – sanski (Bihac)	1.760.000 KM	8 KM
2.	Posavski kanton (Orašje)	Nema podatka	10 KM.
3.	Tuzlanski kanton (Tuzla)	2.527.733 KM	7,5 % od prosjeka plate u F BiH
4.	Zeničko – dobojski kanton (Zenica)	1.727.184 KM	4 KM
5.	Bosansko – podrinski kanton (Goražde)	82.150 KM	5 KM
6.	Srednjo – bosanski kanton (Travnik)	714.000 KM	5 KM
7.	Hercegovačko – neretv. Kanton (Mostar)	453.304 KM	8 KM
8.	Zapadno – hercegovački kanton (Grude)	430.760 KM	8 KM
9.	Sarajevski kanton (Sarajevo), procjena	6.260.160 KM	20 KM
10.	Hercegbosanski kanton (Livno)	259.223 KM	6,25 KM

Ovakav način rješavanja zdravstvene zaštite doveo je do kontinuirane opasnosti da bilo koji kantonalni fond zdravstva zatraži naplatu ovih doprinosa shodno propisima čime bi se ugrozila funkcija rada Federalnog zavoda i službi za zapošljavanje kantona, s obzirom da se radi o iznosima koji bi se teško mogli isplatiti iz postojećih prihoda Zavoda i službi za zapošljavanje.

Primjer takve pojave su tužbe Zavoda zdravstvenog osiguranja Unsko – sanskog kantona od kojih jedna iznosu 13.119.390,43 KM, a druga 2.980.448,67 KM, u kojima su obuhvaćena neizmirena potraživanja u periodu prije formiranja ovog Zavoda.

Ove tužbe miruju, ali se koriste u momentu kada se obaveze ne izmiruju u dogovorenim iznosima.

Iz tih razloga mi mislimo da treba, sa nivoa Federacije, urediti ovo područje zakonskom regulativom i ujednačiti za sva nezaposlena lica.

Preporuka menadžmentu:

- **pokrenuti aktivnost preko resornog ministarstva za predlaganje propisa i rješenja za ujednačavanje zdravstvene zaštite na nivou F BiH.**

c) Sufinansiranje

U finansijskim izvještajima obavljen je iznos od 3.145.985 KM kao sufinansiranje, a zapravo se radi o bespovratnim sredstvima datim kao podsticaj za zapošljavanje, odnosno prekvalifikaciju i pozajmicama pravnim i fizičkim licima.

Na bespovratna sredstva odnosi se 2.630.985 KM, a razlika od 515.000 KM su date pozajmice (Kombiteks Bihać 500.000 KM, 10.000 Oslobođenje i 5.000 KM donacija za održavanje međunarodne konferencije).

Nalaz 1. Utvrdili smo da sistem rada kod iskazivanja pozajmica i bespovratnih sredstava datih u toku godine nije u skladu sa načelima i standardima jer se koncem godine sa potraživanja bez ikakvih procjena, kontrole ispunjenja ugovorenih obaveza, komisijskih procjena prenose na troškove.

Prilikom naplate pozajmica u knjigovodstvenim evidencijama isto se iskazuje kao prihod.

Nalaz 2. Iznos od 510.000 KM iskazan je kao trošak suprotno pravilima čime su isti uvećani i precijenjeni, a potcijenjen je finansijski rezultat.

Preporuka menadžmentu:

- **Iskazivanje poslovnih promjena vršiti u skladu sa propisima i internim pravilima, kako bi se postiglo pouzdano informisanje zainteresovanih korisnika.**

d) Ostali troškovi

U finansijskim izvještajima objavljeno je da su ostali troškovi 118.362 KM.

Ono što je značajno istaći je da su na ovim troškovima iskazane donacije u iznosu od 100.700 KM koje su date pojedincima ili pravnim licima po osnovu odobrenja menadžmenta, odnosno direktora Zavoda.

Osnov za isplatu ovih transakcija obrazložen je datim ovlaštenjem direktoru od strane Upravnog odbora, čl. 13 Statuta Zavoda.

Nalaz 1. Pored nejasnoće ovog ovlaštenja, o kojem smo govorili u ranijim poglavljima ovog izvještaja i dali preporuke za isto, ovdje usmjeravamo pažnju na zakonska rješenja za što Zavod može da koristi sredstva: za administraciju, za materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih i eventualno za programe za tržište uz određene uslove.

Navedene transakcije se ne mogu svrstati ni u jednu propisanu namjenu, te ih mi kao takve ne možemo potvrditi kao opravdanim za funkcionisanje Zavoda.

Preporuka menadžmentu:

- **Značajno pojačati kontrolu nad povjerenim sredstvima i uskladiti trošenja sa zakonskim propisima.**

4.3.2.5 Stalna sredstva

Na dan 31.12.2002. godine ova sredstva, u imovinskom bilansu, iskazana su u iznosu od 30.978.874 KM, a njihova struktura je:

- stalna sredstva iskazna kao oprema	106.598 KM, i
- dugoročni plasmani dati pravnim i fizičkim licima	30.872.276 KM.

Nalaz 1. Revizijom stalnih sredstava iskazne kao oprema, utvrdili smo da je Zavod tokom revidirane godine izvršio nabavku u iznosu 67.201 KM, što se odnosi na namještaj i kompjutere. Ova nabavka nije urađena u skladu sa propisanom procedurom, odnosno odabirom najpovoljnijeg dobavljača onako kako su to predvidjeli zakonski propisi.

Sa aspekta revizije, ova sredstva se smatraju netransparentno utrošenim jer ne možemo ocijeniti jeli se ista roba mogla dobiti za manju ili iskazanu vrijednost.

Preporuka menadžmentu:

- Prilikom nabavke roba i usluga poštovati propise iz ove oblasti.

4.3.2.6 Dugoročni plasmani dati pravnim i fizičkim licima

Aktivnosti Zavoda u kreiranju radnih mjesta su ključne poslovne operacije u revidiranoj godini.

Tokom 2002. godine, Zavod je putem Upravnog odbora, na kreditnoj osnovi, za ove namjene odobrio ukupno 36.911.116 KM, kao i bespovratnih sredstava u iznosu 2.630.985 KM, što predstavlja 74,7 % od ukupno raspoloživih sredstava navedene godine. Sa 31.12.2002. godine na kreditnoj osnovi isplasiroano je 30.872.276 KM i bespovratnih sredstava 2.639.985 KM.

Posmatrano po kantonima navedena sredstva uložena su kako slijedi:

ULOŽENA SREDSTVA SA NIVOA FEDERALNOG ZAVODA	
Stanje kredita na dan 31.12.2002. godine	30.872.276 KM
Data bespovratna sredstva u 2002. godini	2.630.985 KM
Broj radnika koji je predviđen da se uposli	4.041
Iznos kreditnih sredstava po jednom radniku	7.639 KM

UNSKO – SANSKI KANTON (7,5 %)	
Ukupno kredita	2.316.000
Bespovratna sredstva	80.000
Predviđeno upošljavanje	404
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	5.732

POSAVSKI KANTON (6,1 %)	
Ukupno kredita	1.887.000
Bespovratna sredstva	400.000
Predviđeno upošljavanje	359
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	5.256

TUZLANSKI KANTON (13,7 %)	
Ukupno kredita	4.232.566
Bespovratna sredstva	393.400
Predviđeno upošljavanje	536
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	7.926

ZENIČKO – DOBOJSKI KANTON (20,4 %)	
Ukupno kredita	6.287.000
Bespovratna sredstva	811.685
Predviđeno upošljavanje	896
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	6.826

BOSANSKO – PODRINJSKI KANTON (3,8 %)	
Ukupno kredita	1.180.500
Bespovratna sredstva	70.000
Predviđeno upošljavanje	151
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	7.817

SREDNJO – BOSANSKI KANTON (20,3 %)	
Ukupno kredita	6.293.000
Bespovratna sredstva	230.900
Predviđeno upošljavanje	860
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	7.309

HERC - NERETVANSKI KANTON (8,9 %)	
Ukupno kredita	2.736.000
Bespovratna sredstva	80.000
Predviđeno upošljavanje	333
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	8.367

ZAPADNO - HERCEG. KANTON (1 %)	
Ukupno kredita	287.000
Bespovratna sredstva	
Predviđeno upošljavanje	18
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	15.944

SARAJEVSKI KANTON (15,9 %)	
Ukupno kredita	4.908.000
Bespovratna sredstva	415.000
Predviđeno upošljavanje	453
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	10.858

LIVANJSKI KANTON (2,4 %)	
Ukupno kredita	755.000
Bespovratna sredstva	150.000
Predviđeno upošljavanje	31
Kreditnih sredstava po jednom predviđenom uposlenom	24.354

a) **Bespovratna sredstva** data su za programe stručne doobuke i prekvalifikacije zaposlenih. Tokom 2002. godine ta sredstva koristilo je 35 pravnih lica. Najveći odobreni iznos bespovratnih sredstva je 300.000 KM, a najmanji 10.000 KM. Sa ovim sredstvima trebalo je izvršiti prekvalifikaciju 1287 radnika. Pravo na stručnu obuku ili prekvalifikaciju imaju nezaposlena lica koja su evidentirana na Zavodu, ako ispunjavaju uslove iz programa poslodavca. Ta se obuka ili prekvalifikacija realizuje u Centrima Zavoda za stručnu obuku ili prekvalifikaciju, u obrazovnim organizacijama ili kod poslodavca.

b) **Sredstva na kreditnoj osnovi i sredstva za kratkoročne pozajmice** odobrena su na vremenski period od 1 do 5 godina i kamatnoj stopi do od 1 do 4 %, ovisno o grani za koju su odobrena ova sredstva. Realizacija ovih kredita ide preko 4 poslovne banke (Investicijska banka FBiH uz naknadu 1,5 % na godišnjem nivou; ABS banka uz naknadu 1,1; % godišnje; UPI banka uz naknadu 1,25 % i Gospodarska banka uz naknadu 1,25 % godišnje) sa kojima je sklopljen Ugovor o komisionim poslovima i otvoreni posebni računi za ove namjene. Samo po ovom osnovu troškovi Zavoda u revidiranoj godini iznose cca 260.000 KM, te bi bilo racionalno raspravljati o visini naknade jer se radi o značajnim sredstvima. Svi krediti su plasirani u 2002. godini, sa grejs periodom od 6 do 24 mjeseca.

Pojedinačno najveći kredit odobren je u iznosu od 1.000.000 KM istom pravnom licu koje je dobilo i najveći iznos bespovratnih sredstava u iznosu od 300.000 KM.

Korisnike odobrenih sredstava i njihov broj bilo bi neracionalno ovdje navoditi, ali Zavod raspolaže sa ovim podacima. Navodimo samo da je 91 pravno lice koristilo 19.112.000 KM gdje pojedinačni iznos odobrenih sredstava je od 100.000 KM pa naviše. Značajan broj korisnika kredita odnosi se na data sredstva fizičkim licima kao poduzetnički krediti porodičnim domaćinstvima, obrtnicima i malim preduzećima čiji iznos ne prelazi 30.000 KM. Po tom osnovu uloženo je 6.485.300 KM, gdje su nosioci fizička lica sa teritorije Federacije.

Revizijom ovih operacija utvrdili smo:

Nalaz 1. Da se odluke o korištenju viška sredstava u okviru struktura zapošljavanja ne donose po nekom propisu, nego po vlastitoj procjeni i uvjerenju i na osnovu slobodnog odlučivanja Upravnog odbora.

Odluke o dodijeljenim sredstvima pravnim i fizičkim licima se nigdje ne objavljuju, tako da su korisnici, visina i osnov dodjele nepoznati javnosti iako se radi o javnom novcu

Trenutno se odluke donose na osnovu Pravilnika o mjerama za podsticaj zapošljavanju usvojenog od strane Upravnog odbora 23.10.2001. godine. Zainteresirana pravna lica obraćala su se Zavodu, koji ima Komisiju za pregled valjanosti dokumentacije i kvaliteta podnesenih programa poslodavaca imenovanu od strane Upravnog odbora, ali u kojoj je osoblje uposlano u strukturama zapošljavanja. Ova Komisija izvrši selekciju podnesenih zahtjeva na osnovu metodologije i kriterija za vrednovanje i selekciju opet utvrđenih po slobodnoj procjeni Zavoda, usaglasi ih sa menadžmentom i u pismenoj formi prijedlog proslijedi na konačno usvajanje Upravnom odboru.

Nalaz 2. Praćenje i procjenu mjera aktivnog zapošljavanja Zavod nije vršio u revidiranoj godini, a nije ni mogao vršiti jer nije imao infrastrukturu koja bi obezbijedila efikasno prenošenje informacija. Posljedice toga su da Zavod nema pouzdanih informacija o licima koja se zapošljavaju iz datih sredstava.

Tek u 2003. godini Zavod je uveo elektronsku obradu većeg broj podataka vezano za data podsticajna sredstva i za izvještavanje. Ovo je zakašnjela obrada jer su sredstva uložena i iskorištena, a da nije bilo efikasnih kontrolnih postupaka.

Nalaz 3. Zavod ima ograničenu kontrolu u osiguranju da subjekti koji koriste kredite i bespovratna sredstva stvarno ispunjavaju odredbe i uslove koji su prihvaćeni u ugovoru.

Tokom revidirane godine nismo imali nikakvih dokaza da je Zavod vršio kontrolu datih sredstava, iako je to mogao na osnovu sklopljenih ugovora, koristeći svoje pravo da izvrši uvid u aktivnosti kod korisnika kredita i bespovratnih sredstava. Tek u 2003. godini postoji jedna informacija, odnosno Izvještaj o korištenju bespovratnih sredstava za stručnu obuku i prekvalifikaciju. Ovaj Izvještaj upućen je Upravnom odboru o čemu je vođena rasprava, ali je ista urađena na osnovu pismenih izvještaja dostavljenih od korisnika navedenih sredstava. Dakle, pouzdanost podataka u istoj je upitna.

Ekonomska korist se ne može utvrditi po osnovu datih sredstava, samo na osnovu ovakvih informacija.

Propisima je rečeno da Federalni zavod za zapošljavanje može, nakon izmirivanja administrativnih troškova i postizanja ravnomjernijeg pokrivanja materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, na teritoriji Federacije, koristiti preostala sredstva za finansiranje programa za tržište, a u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju.

Po nama zakonske pretpostavke da se uopće dođe do mogućih slobodnih sredstava ulaganja u programe za tržište Federalni zavod za zapošljavanje nije ispunio jer nije:

- postigao ravnomjerno pokrivanje materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba na području FBiH,

poslije čega tek može preostala sredstva ulagati u navedene programe, ali u skladu sa predviđenim načinom koji podrazumijeva utvrđivanje beneficija i olakšica poslodavcima koji ostvaruju nova radna mjesta i zapošljavaju veći broj nezaposlenih osoba.

Utisak nam je nakon provedene revizije, koje temeljimo na saznanjima iz intervju sa menadžmentom, da su poslovi iz ovog domena ostali nekako po strani, a da su se sredstva prikupila u značajnom iznosu i stajala na računu, te je bilo neophodno poduzeti nešto u vezi s tim. Zavod je skupa sa Upravnim odborom pristupio podjeli ovih sredstava u podsticajne svrhe, iako to područje s propisima nije jasno uređeno, pa su se ulaganja vršila na osnovu vlastitih procjena i uvjerenja što samo po sebi nosi rizik pravilnog odlučivanja.

Mi, također mislimo da je Zavod i u takvoj situaciji propustio transparentniju podjelu ovih sredstava, kao i ugradnju kontrolnih mehanizama koji su mu stajali na raspolaganju, a kojom kontrolom bi obezbijedio daleko veću efikasnost uloženi sredstva od postojeće.

Zbog svega naprijed izloženog, a vrlo značajnog i bitnog područja mi mislimo da se prioritarno treba pristupiti uređenju jasnih pravila i ponašanja za dodjelu podsticajnih sredstava koja su do okončanja ove revizije dostigla iznos cca 60 mil.

Zbog toga smo predložili:

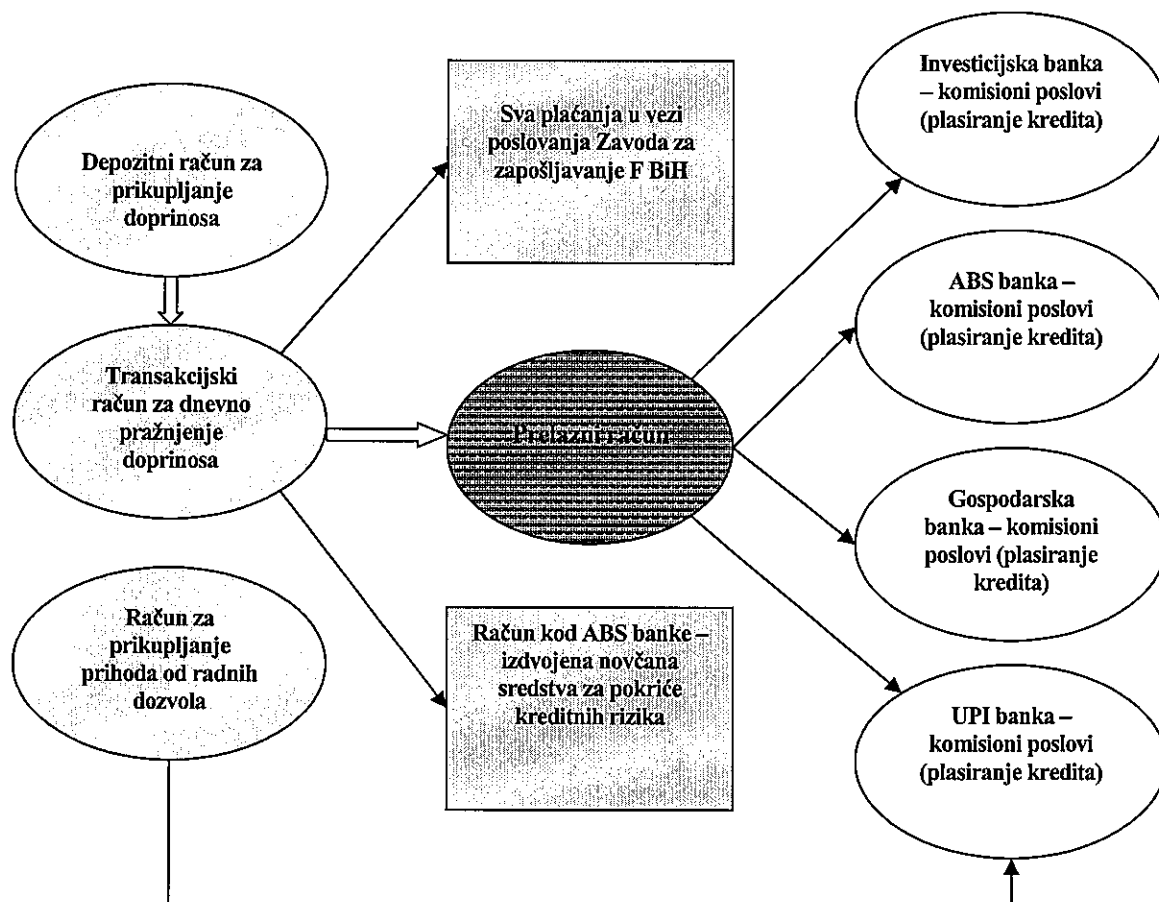
Preporuka menadžmentu:

- Pokrenuti proceduru za zakonsko uređenje ovog područja, putem nadležnih tijela Federacije, prihvaćanjem procedura za uspostavljanje jasnih pravila o načinima korištenja viška sredstava.
- Uvesti kontrolne mehanizme za ostvarivanje ugovoreni uslova, njihovo praćenje i izvještavanje.
- Osposobiti informacioni sistem koji bi trebao biti sposoban da obezbijedi protok i obradu velikog broja podataka i informacija, neophodnih za efikasno poslovanje.

4.3.2.7 Novčana sredstva

Na dan 31.12.2002. godine u imovinskom bilansu novčana sredstva iskazan su u iznosu od 14.105.248 KM, što je stanje žiranih sredstava Zavoda. Zavod svoje finansijsko poslovanje obavlja preko 7 banaka kod kojih je otvorio 10 računa za pojedine vrste poslova. Ovlaštenje o disponiranju sredstava imaju samo direktor i zamjenik direktora, s napomenom da svaki može odobriti isplatu transakcije neovisno jedan od drugog.

Glavni tokovi kretanja novčanih sredstava u Federalnom zavodu su:

Nalaz 1. Revizijom operacija novčanim i sa njima povezanih tokova utvrdili smo da se sa gotovinom ne upravlja na efikasan način.

Primjer toga je finansijska transakcija iskazana u iznosu 330.000 KM kod ABS banke, za koju nismo dobili cjelovitu dokumentaciju, a koja govori o izdvajanju novčanih sredstava za namjene koje nisu iz domena poslovanja Zavoda. Praksa izdvajanja sredstava za namjene koje nisu u domenu poslovanja Zavoda nastavljena je i u 2003. godini, u značajnom iznosu. Do okončanja ove revizije dostavljena nam je dokumentacija o povratu samo 330.000 KM sa posebnog računa.

Zavod raspolaže sa značajnim sredstvima, te bi bilo dobro da razvije kriterije za postupanje sa slobodnim novčanim sredstvima, od čijeg ulaganja i kamata bi mogao uvećavati prihod, a ne upravljati na način kako je to do sada rađeno.

Preporuka menadžmentu:

- **Značajno ojačati kontrolu nad korištenjem novčanih sredstava i urediti ovaj postupak internim procedurama.**

4.3.2.8 Dugoročna razgraničenja

Iskazana su u iznosu od 1.496.916 KM. To su stvorene obaveze za neisplaćene troškove sa koncem obračunskog perioda čije nastajanje je izvjesno, te ih je zbog toga Zavod iskazao kao obavezu, što nije sporno, ali po nama su to tekuće a ne dugoročne obaveze jer se radi o obavezama vezanim za utrošak električne energije, smeća, PTT i drugog.

Ono što je značajno reći kod ovih razgraničenja je da je najveći iznos od 1.302.140 KM rezerviran kao obaveza za prijenos sredstava Hercegovačko – neretvanskom kantonu, odnosno Zavodu za zapošljavanje HB Mostar.

Mi smatramo da ovo nije trebalo biti iskazano kao obaveza jer zato nema zakonskog osnova pošto se radi o dogovorenom načinu rada, a ne propisanom.

Preporuka menadžmentu:

- **Na razgraničenja stavljati samo one obaveze koje su u skladu sa pravilima i propisima.**

4.3.2.9 IT sistem

Zavod je tek u 2003. godini uveo evidencije u svrhu statističkog i informacionog sistema, kao i za obradu većeg broja podataka o datim sredstvima na kreditnoj i bespovratnoj osnovi fizičkim i pravnim licima. O ovom sistemu ne možemo iznijeti svoje mišljenje, a prije svega o softverskom dijelu jer je isti u početku svoga rada.

5 RAČUNOVODSTVO

Zavod ima posebnu službu za finansijsko – računovodstvene poslove koja je nosilac izrade finansijskih izvještaja na čiji način izvještavanja želimo ukazati, a koja služba je radila izvještaje za 2002. godinu. Uvažavajući činjenicu da je rukovodilac ove službe započeo svoj rad u Zavodu tek početkom 2003. godine, kada su okončane ključne operacije Zavoda, za sljedeće izvještavanje potrebno je imati u vidu da je:

Cilj finansijskih izvještaja je da se obezbijedi informacija o finansijskom stanju, performansi i gotovinskim tokovima pravnog lica, koje su od koristi korisnicima ovih izvještaja u donošenju finansijskih odluka. Finansijski izvještaji, također, pokazuju rezultate koje je rukovodstvo pokazalo u upravljanju povjerenim mu sredstvima. Tamo gdje ne postoje posebni zahtjevi, menadžment bi trebao razviti politike kojima bi se obezbijedili finansijski izvještaji koji sadrže informacije koje su relevantne u odnosu na potrebe korisnika u pogledu donošenja odluka i pouzdane.

Zabilješke uz finansijske izvještaje treba da objave informacije koje se zahtijevaju kodeksima, a koje nisu prezentirane na nekom drugom mjestu u finansijskim izvještajima. Primjer: nije objavljeno rezervisanje, donacije, niti su utvrđeni rizici upravljanja sredstvima.

Izveštaj o finansijskom poslovanju Federalnog zavoda za zapošljavanje uopće ne tretiraju imovinski bilans istog, odnosno finansijski položaj, što se iskazuje u bilansu stanja, te ga mi ne smatramo kompletnim jer ne sadrži informacije vezane za imovinu, potraživanja i obaveze.

Mi smatramo da finansijski izvještaji treba da iskazuju planske i ostvarene veličine sa pojašnjenjima svake iskazane stavke u finansijskim izvještajima i razložene na njene sastavne komponente.

Kada je u pitanju relevantnost informacija finansijski izvještaji Zavoda bi trebali da posebno elaboriraju trošenje sredstava onako kako je to postavio Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba.

Provođenjem revizije utvrdili smo:

Nalaz 1. Računovodstvo se vodi elektronski, s tim što su softverska rješenja iz 1997. godine. Program nije atestiran i prilično je zastario, te informacije koje bi trebao da pruži nisu usklađene sa potrebama ove institucije.

Nalaz 2. Računovodstvo ne iskazuje obaveze u svojim evidencijama što je u suprotnostima sa računovodstvenim načelima i standardima. To znači da u knjigovodstvenim evidencijama se ne može vidjeti ko su glavni dobavljači za robe i usluge.

Nalaz 3. Računovodstvo nema nikakvih internih pravila ponašanja od iskazivanja značajnijih finansijskih transakcija, te se često dešava da samoinicijativno usmjeravaju evidentiranje poslovnih događaja.

Preporuka menadžmentu:

- **Urediti internim procedurama način iskazivanja pojedinih stavki u knjigovodstvenim evidencijama što podrazumijeva pored ostalog i dostatnost i likvidnost dokumentacione osnove za unošenje u knjigovodstvene evidencije.**
- **Uvesti iskazivanja obaveza u skladu sa knjigovodstvenim načelima i standardima.**
- **Značajnije poboljšati kvalitet izvještavanja o poslovanju i finansijskim izvještajima zainteresiranim korisnicima istih.**
- **Značajno ojačati kontrolu nad klasifikacijom poslovnih promjena usmjeravajući ih na račune koji su odgovarajući.**

6 ANALIZA KLJUČNIH PODATAKA

Podaci iskazani u tabelarnom prikazu 1 odlikavaju kompletnu situaciju u brojčanim iznosima nezaposlenih osoba, broj lica koja shodno zakonskim propisima koriste prava po osnovu socijalne zaštite (što obuhvata novčane naknade i zdravstvenu zaštitu nezaposlenih) i broj zaposlenih koji putem uplate doprinosa obezbjeđuju ta sredstva.

Prema tim podacima i onim koji su stvarno nastali u 2003. godini mogu se procijeniti potrebna sredstva svih struktura zapošljavanja u Federaciji.

Ta procjena bi izgledala:

1.	Za novčanu naknadu neuposlenim uzevši u obzir postojeća zakonska rješenja (40 % od isplaćenih plata, maksimalno 200 KM po korisniku) 4.649 x 12 mjeseci x 200 KM	11.157.600 KM
2.	Zdravstvena zaštita računajući 10 KM po korisniku 170.593 x 12 mjeseci x 10 KM	20.471.160 KM
3.	Administrativni troškovi uposlenih svih struktura zapošljavanja prema iskazanim troškovima istih sa 31.12.2002. godine cca	12.000.000 KM
UKUPNO		43.628.760 KM

Ovo su troškovi koji su propisani i tek njihovim izmirenjem višak sredstava se može u skladu sa propisima ulagati u programe za podsticaj zapošljavanju. Kada se zna da je ukupan prihod svih struktura zapošljavanja u 2002. godini ostvaren u iznosu 73.411.581 KM, a da za naprijed navedene namjene je potrebno 43.608.760 KM, preostali iznos od cca 30 mil sredstava ostaje za podsticajno zapošljavanje.

Ova procjena urađena je iz dva razloga:

- Radi ukazivanja na neophodnost uređenja zdravstvene zaštite neuposlenih jer trenutno postoji nesklad između utvrđenih prava i prakse rada. Podaci pokazuju da se trenutno ista plaća različito od kantona do kantona, od 4 do 20 KM.
- Radi ukazivanja na neophodnost raspravljanja o višku sredstava koji je značajan.

Tabela br.1

R. b.	NAZIV KANTONA	NEZAPOSLENO		KORISNICI NOVČANE NAKNADE		KORISNICI ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA		ZAPOSLENO		PRIHODI JU KANTONALNIH SLUŽBI (70 % DOPRINOSA)
		XII – 2002	VII – 2003	XII – 2002	VII – 2003	XII – 2002	VII – 2003	XII – 2002	VI – 2003	
1.	Unsko – sanski	29.005	29.599	184	193	17.588	17.921	31.122	31.568	3.974.639
2.	Posavski	5.107	5.254	40	41	2.315	2.474	5.353	5.597	684.968
3.	Tuzlanski	72.519	74.526	1.446	1.544	44.753	45.823	70.377	69.266	8.274.218
4.	Zeničko – dobojski	58.015	58.716	645	741	39.099	39.887	68.017	67.834	6.321.000
5.	Bosansko – podrinjski	3.808	3.958	42	53	1.850	2.046	4.231	4.088	706.707
6.	Srednjo – bosanski	30.255	30.827	298	278	16.301	14.643	36.565	35.411	2.881.777
7.*	Hercegovačko – neretvanski	22.304	22.881	431	383	12.559	12.996	43.479	41.845	4.585.416
8.	Zapadno – hercegovački	6.707	7.121	37	39	4.237	4.299	13.155	13.395	1.548.712
9.	Sarajevski	56.519	57.871	1463	1.460	28.255	29.975	86.012	86.050	16.259.482
10.	Livanjski	6.476	6.724	63	54	9.642	3.648	9.761	9.856	883.860
11*	Zaposleni u vojsci i polic.							26.000	23.000	
UKUPNO		290.715	297.477	4.649	4.786	170.599	173.712	394.132	387.850	46.120.839

1. Hercegovačko – neretvanski kanton nije u toku 2002. godine osnovao svoju kantonalnu službu, te je doprinos za nezaposlene uplaćivan shodno zakonskim propisima na račun Zavoda. Iznos u tabeli je iznos od 70 % ukupno naplaćenih prihoda sa tog kantona.

2. Podaci su uzeti iz statističkih i knjigovodstvenih evidencija Zavoda za zapošljavanje.

7 ZAKLJUČAK:

Naši nalazi utvrđeni tokom naše revizije su uključeni u ovaj Izvještaj. Međutim, revizija je urađena prije svega sa svrhom izražavanja mišljenja o finansijskim izvještajima na dan 31.12.2002. godine. To znači da naše ispitivanje možda nije obuhvatilo sva područja gdje se poboljšanja mogu napraviti, iz tog razloga je vjerovatno da uočene slabosti u ovom Izvještaju nisu jedine koje postoje.

Provedenom revizijom došli smo do zaključka da administrativna odgovornost menadžmenta nije bila na potrebnom nivou, iako treba imati u vidu da je ovo zapravo prva cjelovita godina rada istog. Menadžment će trebati uložiti značajnu pažnju na finansijske transakcije koje se odnose na upravljanje gotovinom, na troškove neophodne za rad Zavoda, a prije svega na jačanje kontrolnih mjera nad ostvarivanjem ekonomskih efekata, za data sredstva na kreditnoj i bespovratnoj osnovi.

U cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti preporučili smo:

- **Zbog neispunjavanja postavljenih ciljeva bilo bi potrebno pokrenuti procedure za efikasnijim uređenjem ove oblasti koja je u ukupnim tranzicijskim problemima ostala po strani. Po nama ta bi razmatranja trebala obuhvatiti i visinu doprinosa koji su trenutno 2,5 %, čijom visinom se obezbijeduje glavni izvor sredstava struktura zapošljavanja, koja visini je dovela do viška sredstava koja su slobodnim odlučivanjem Upravnog odbora Zavoda, što na kreditnoj što na bespovratnoj osnovi, podijeljena pravnim licima, a da to područje nije uređeno propisima.**
- **Pokretanje procedura za zakonsko uređenje ovog područja, putem nadležnih tijela Federacije, prihvatanjem procedura za uspostavljanje jasnih pravila o načinima korištenja viška sredstava.**
- **Uvođenje kontrolnih mehanizama za ostvarivanje ugovorenih uslova, njihovo praćenje i izvještavanje.**
- **Osposobljavanje informacionog sistema koji bi trebao biti sposoban da obezbijedi protok i obradu velikog broja podataka i informacija**
- **Značajnije angažovanje resornog ministarstva skupa sa menadžmentom Zavoda u pokretanju mjera i predlaganja regulative u cilju zaštite onih koji ostaju bez posla, što i jeste obaveza istih u skladu sa propisima.**
- **Pokretanje aktivnosti preko resornog ministarstva za predlaganje propisa i rješenja za ujednačavanje zdravstvene zaštite na nivou F BiH.**
- **Uspostavljanje funkciju interne kontrole kao skup postupaka kojeg se trebaju pridržavati svi uposleni u svrhu postizanja ciljeva na području: efikasnog poslovanja, pouzdanog finansijskog izvještavanja i usklađenosti sa primjenjivim zakonskim propisima.**
- **razgraničenja ovlaštenja direktora kako, kad i pod kojim uslovima može odobriti korištenje sredstava i kako će Upravni odbor provoditi kontrolu nad tim ovlaštenjima.**
- **Značajno jačanje kontrole nad korištenjem novčanih sredstava i uređivanje ovih postupaka internim procedurama.**
- **da se hitno menadžment Zavoda za zapošljavanje pismenim putem obrati resornom ministarstvu i Ministarstvu pravde FBiH, sa pitanjem da li odredbe Zakona o radnim odnosima, o određivanju koeficijenata i načina utvrđivanja visine osnovice za plate moraju primjenjivati oni kao javna ustanova osnovana federalnim zakonom.**
- **dosljednu primjenu zakonskih i podzakonskih akata koji se odnosi na njih kako bi ispunili svoju administrativnu odgovornost upravljanja povjerenim sredstvima.**
- **pismeno obraćanje Federalnom ministarstvu finansija za zvaničan stav vezano za naplaćivanje naknade za izdavanje radnih dozvola stranim državljanima i licima bez državljanstva i da postupi u skladu s tim. Isto primijeniti i kod kantonalnih službi za zapošljavanje.**
- **Značajnije jačanje kontrole nad gotovinskim isplatama koje utvrđuju i isplaćuju kantonalne službe.**

- Da se isplate naknada troškova uposlenih usklade sa postojećim propisima.
- Značajno jačanje kontrole nad povjerenim sredstvima i usklađivanje trošenja sa zakonskim propisima.
- Značajnije poboljšavanje kvaliteta izvještavanja o poslovanju i finansijskim izvještajima zainteresiranim korisnicima istih.

KOMENTAR:

Nacrt Izvještaja uputili smo Menadžmentu Federalnog zavoda za zapošljavanje sa zahtjevom za davanje komentara. Prije slanja Nacrta Izvještaja imali smo razgovore sa menadžmentom u cilju razumijevanja problema navedenih u Izvještaju. Odgovor koji smo dobili u pisanoj formi, u najvećem dijelu svodi se na pojašnjenje uočenih problema od strane revizije, ali i sugeriranje kako bi se ti problemi trebali pojasniti po mišljenju Menadžmenta, ističući prije svega na čijoj strani leži odgovornost za uočene probleme.

Mi očekujemo razumijevanje problema navedenih u Izvještaju i preduzimanje potrebnih radnji od onih kojima je Izvještaj dostavljen, podrazumijeva se svako iz svog domena, a ne utvrđujemo odgovornost jer to nije cilj revizije.

Izvještaj smo korigovali tamo gdje je to bilo prikladno, na osnovu razgovora i dodatnih dokaza, dostavljenih od strane menadžmenta.

Nismo mogli prihvatiti tumačenja i dostavljenu dokumentaciju rukovodstva Zavoda vezano za naše mišljenje i nalaze:

- o izvršenom transferu novca Kantonalnim službama za zapošljavanje Tuzla i Zenica, u iznosu od 700.000 KM jer te obaveze nisu iskazane u knjigovodstvenim evidencijama 2001. godine i kao takve ne postoje;
- o pravilnosti nabavke opreme u iznosu 67.021 KM jer dostavljeni dokazi nisu validni, a nabavka je izvršena suprotno propisanoj proceduri;
- o tvrdnji Menadžmenta da je postignuta ravnomjerna zdravstvena zaštita neuposlenih osoba na području Federacije i pokriću iste jer imamo dokaze o pokretanju inicijativa od strane Zavoda da se usaglasi praksa rada i propisi, kao i dokaze da se ista plaća različito od kantona do kantona (od 4 do 20 KM po osiguraniku) i pokrenute tužbe za naplatu neizmirenih dugovanja za ovu namjenu;

Preporučujemo da se Federalni zavod za zapošljavanje usmjeri na rješavanje problema i neefikasnosti u vlastitom poslovanju.

Ovlašteni revizor:

Ismeta Junuzović

Mlađi revizor:

Nasiha Biberović